

A A N M E R K I N G E

Op de HANDELINGEN der twee laatste
NOORDHOLLANDSCHE SYNODEN, in desake van
B. BEKKER, ten opsigte van zijn Boek genaamd *de*
Betoverde Weereld; nu verscht t' Enkhuisen gedrukt.

*En de Verschoninge derselve gemaakt in de VOORREDE daar voor,
mitsgaders het REQUEST der Gedeputeerden van 't voorleden
jaar daar achter by gevoegd.*

OP het lesen van mijn *Kort en Waarachtig Verhaal*, tsederd de
laatste Synode en Classis alhier uitgegeven, was 'er nie-
mant die de kerkelyke handelingen te mywaarts over het
bewuste Boek niet voor ene reex van mishandelingen aan-
sagh: uitgesonderd die self medepligtig waren, of beswaarlik sulx
geloven konnende van so vele kerkelyke mannen; verlangden na
't uitkomen van derselver ACTEN, t' Enkhuisen (somen ver-
stond) onder de persse zynde; in hope dat die goede stoffe geven
fouden, om d'onwaarachtigheid van myn verhaal misschien te to-
nen. Maar wat my aangaat, wy sien nu, dat ik reden hadde om in
desen wel gerust te zyn.

Die ACTEN quamen gisteren hier aan den dagh, en 's a-
vondsten 5 uren d'eerstemaal in myne handen: welke aanstonds
doorlesende, bevond ik dat de Voorrede van 7 vellen papiers, en 't
Werk self van 13. hoewel niet al van even grote letters is.
De Voorredens voorrede, of inleidinge, klaagt geweldig over den
bekommerliken staat der Kerke; wegens sulke uitsporigheden van
gevoelens, als sy achten dat de myne by uitneementheid te noemen
zyn. Met hoghe betuigingen, dat hen Gods eere seer ter herte
gaat, word de styl van dit vertoogh gesmedigd; om de saken die
niet recht zyn voor den HEERE onsen God selfs te bemante-
len: maar het komter merkelijk op aan, om het voor de menschen
flechts te doen. Ook en ~~is~~ niet, hoe daar toe so veel omslaghs no-
dig is, om alle dese Acten te doen drukken; en die noch met
enen

enen *Prologus galeatus* (gewapende Voorrede) te versterken: so 't waar is, 't gene ik daar in lese, pag. 6. datmen *nergens toestemminge mijns gevoelens vond*; dan by menschen van een verdorven verstand, of van klein begrip, of die in de H. Bladeren min bedreven, of over het gesagh van de H. Schrifte min bekommerd waren. Maar wat sal de Voorredenaar te verliesen hebben, so ik van dit alles, so als hy 't daar seit, wanneer hy wil, en daar hy wil, het tegendeel so klaar betone, als het klaar is dat hy dit hier schryft? so ook van dat Request, dat op 't einde deser Acten staat gedrukt, tegens my voorleden jaar om desen tyd aan den Staat gepresenteerd. Al't ander had ik al ontrent gezien; en daar oorzaak uit genomen, van gelyken als de Synodus voor haar heeft goedgevonden, het in druk te geven, met enige myne Aantekeningen daar by, tot nadere verklaringe. Doch also dat langen tyd behoefde, heb ik eerst besorgd, dat myn *Kort en waarachtig Verhaal* voor af ging; ende nu gevolgd is van myne *viervondige Beantwoordingen*; besonderlik der nieuwe *Artikelen van Satisfactie* my in de laatste Synodus by monde voorgesteld, en geweigerd uit te schryven; doch hier nu 't voornaamste deel van dese Acten makende. Terwyle 't ander noch gedrukt word, dat den Leser vry omstandiglik van allen handel onderrichten sal: so moeten weinig uren dienen, om voor af den onpartydigen te tonen, hoe seer de Synodus in 't ongelijk gesteld, en ik daar tegen geregtveerdigd werde, door die Voorrede, (als ook door dat Request) die so tot haarder verantwoordinge als tot mynder beswaringe is ingesteld. Dit is in deselve tweeflits te bespeuren: door qualik te verantwoorden 't gene tot hunder beswaarnisse dient, en door eigene bekentenisse van dat gene daar myn meeste grond van klaghten in bestaat. Het eerste sal daarna te passe komen; of van self haast blyken, wanneer nu myn *Verhaal der Kerkelyke Handelingen* gedrukt sal zyn; oversulx en heb ik niet van node, hier te verdedigen myne *Remonstrantie*, die de Voorredenaar meint wederleid te hebben; 't welk eerlang wel anders sal vernomen worden. En het ander heb ik met geringe moeite aan te wyzen: also my twee behulpmiddelen daar toe in de *Voorrede*, en noch een derde in 't *Request* van self ontmoeten; die ik kortelik alhier betonen sal. De twee eerste sullen seggen, dat de Synodus de zaak onwettelik tot sich getrokken heeft; die van Edam tegens wet-

ten van de Kerk, die van Alkmaar tegens wetten van den Staat; en de laatste sal doen blyken dat deselve seer onwettig aan de Heeren Staten is gebraght. Hy moet geen oghen hebben, die niet sien sal kunnen 't gene ik hem hier betonen sal.

Aangaande 't eerste seic hy pag. 54. *Dat het een indisputabel reght van de Classen ofte de Kerken is, en het gene den selven buiten allen kyf competeert, over gemeene saken, en die het stuk der Leere ofte der Kerken ordeningen aangaan, te oordeelen. En dit gaat so verre, dat zelfs diergelyke saken niet dan na een behoorlyke uitschryvinge in Synodo mogen behandeld, noch by den Gedeputeerden nader besloten werden, dan haar lieder instructie medebrengt, gelyk de Synodale Resolutien luiden.* Twee dingen worden hier geseid. Dat volgens indisputabel reght, en buiten kyf, na Synodale Resolutien, I. geen saken betreffende 't stuk der Leere in een Synodus gehandeld moghen werden, dan na behoorlyke uitschryvinge; dat is by wege van Gravamen, alvorens aan de Classen omgesonden, en daar over 't goedbedunken van de Kerken, onder elk van die behorende, ter Synode ingebracht: daarna II. in de Synodus daar over verder niet te moghen doen, dan haar lieder instructie medebrengt. En dit beide in gevolge van 't gene hy ons pag. 21. en 22. uit het *Synodale Repertorium* ten voorschyn brengt. *Particulares Questiones van enig gewichte, met de Gravaminibus den Classen toe te senden: op dat derselver Gedeputeerden over saken in 't stuk der Leere en Kerken ordeningen, alle Kerken en Classen in 't gemeen aangaande, geresolveerd ad Synodum moghen komen; en daarom niet verder besluiten, als haar instructie medebrengt.*

Nu laat ons sien in welker voegen myne sake in de Synodus van Edam gekomen, en hoe aldaar behandeld is. Dit sal ons d'Acte selve seggen van 't Synode tot Edam, hier voor aan staande Art. 10. „By occasie van 't oplezen des vorigen Artykels, is by de Gecommitteerde van Hoorn opgelesen, en de Vergaderinge voorgesteld „hun verzoek, luidende aldus: *De Classis van Hoorn verzoekt, dat de „Gecommitteerde des Classis van Amsterdam gelieven openinge te doen, of „er iets in den haren is gedaan tegens het Boek van Dr. Balthasar Bekker, „genaamd de Betoverde Weereld? Indien ja: watter is gedaan? Hier „by hebben de E. Broeders van 't Classis van Edam ook hethare „gevoegd, van desen inhoud. Is geproponeerd, dewyl veel gespro- „ken werd van 't uitgegeven Boek van D. Balthasar Bekker: dat onse*

„Gedeputeerden in last mogte gegeven werden: om te verneemen, of de
 „Kerkenraad van Amsterdam iets daar in heeft gedaan? en hoe verre
 „daar in is gehandeld? Is geresolveert, dat als enige Classis de sake op-
 „pert, dat onse Gedeputeerde mede daar van sullen spreken, en onderzoek
 „doen. Insgelijx hebben die van de Classis van Haarlem het hare voor-
 „gelesen, dus luidende *By dese occasie wenscht de Classis nader geclaircif-*
 „*seerd te werden, hoe het befaamde Boek de Betoverde Weereld is in de*
 „*weereld gekomen? of het classicaliter is geapprobeerd dan niet? Offer een*
 „*tweeden druck onder handen is? En tot hoe verre 't zy by de Classis, t zy by*
 „*de Kerke van Amsterdam daar in is getreden?* Uit desen blijkt nu klaarlik,
 dat volgens den uitgedrukten last van dese drie Classen, alhier ge-
 meld, myne sake niet na vorige uitichryvinge aan de Classen, by wege
 van Gravamen, maar eerst onder 't sitten der Synode ter vergaderin-
 ge gebragt is: en dat also geen van alle Classen, (self ook geen van
 dese drie, want sy vragen eerst) daar gekomen is, gelijk de Resolu-
 tie seit, *geresolveerd*. Want hoe souden sy iets geresolveerd hebben
 over ene sake, daar sy noch eerst na belasten te verneemen, hoe 't daar
 mede magh gelegen zijn; om daarna op 't ingekomen be-
 scheid met kennisse van saken eens te moghen resolveeren?
 II. Het blykt ook dat sy geen de minste *instructie* hadden, om daar
 over in de Synodus te resolveeren: maar alleenlik omme *onderzoek*
 te doen, gelijk de Classis van Edam verklaart; en dat tot dien ein-
 de, om daar door, (so als die van Hoorn) *opening* te moghen heb-
 ben, en als die van Haarlem, *geclaircisseerd* te worden. So was de
 meening ook des Classis self van Amsterdam: also hunne Gecom-
 mitteerden verklaarden gelast te zyn (so als deselfde Acte daar ver-
 volgens seit) om alleenlik *opening* te doen. Volgens dien hebben alle die
 Gecommitteerden van de Classen ter Synode gedaan 't gene sy gedaan
 hebben sonder instructie; of deselve merkelik te buiten gaande, dien-
 volgens t'eenemaal tegens kerkelike ordre en onwettelik gedaan.

Hier tegen helpt niet, dat in 't *Repertorium* vervolgens dese
 woorden staan; pag. 22. mede ter Voorrede aangemeld. So
 nochtans, dat besondere dingen, enige Kerke, Classis, Dienaren of
 Ledematen aangaande, hoedanige die ook zyn, en in Synodo werden ge-
 braght by forme van Appel, Klaghte, of andersins in eniger maniere, in
 Synodo moghen, ja moeten verhandeld worden, sonder iemants prajudi-
 cial is 't datter geen uitschryvinge aan alle Classen is voorgegaan. Want
 het

het feker is, dat myne sake niet by wege van Appel noch van Klaghte daar gekomen is. Niet van *Appel*: want daar niemant van Appel gelproken hadde dan ik self, en daar opentlyk te boek staat Art. 43. dat ik myn Appel hebb afgestaan. Ook niet by manier van *Klaghte*, maar van *onderzoek*; om na ingenomen onderricht, hoe de saken met my stonden, dan in elke Classis eerst te overweghen of daar reden was van klagen. En datter geen en was, verklaarden alle dese leden der Synode self; eer sy ieder in hun eigen Classis, daar sy van gevonden waren, en besonderlik de drie, gelast om na die sake te verneemen, daar af openinge geven konden. Want de Kerkenraad was in den selfden 43. Arttykel *bedankt* van de Synodus, *wegens 't gene alreeds in desen gedaan hadden*: en daarna in den 44. *volkomelik geapprobeerd en gelaudeerd de handelingen des Kerkenraads*. So sietmen dan, dat over my niet is geklaagd, en over mynen Kerkenraad geen klagen viel.

Doch daar is noch een wyde achterdeur te sluiten: dat volgens inhoud van deselfde Resolutie, *besondere dingen; enige Dienaren aangaande, hoedanige die ook zyn, of ook andersins in eniger maniere in de Synodus GEBRAGHT zynde, aldaar verhandeld moghen worden, en moeten worden*. Maar 't slot hangt aan het woord *gebraght*: het welk alhier geen plaats heeft. Want het gene my betreft, en is daar niet gebraght; niet van my, die daar ben ontboden, en 't Appel heb afgestaan. Niet van myn Classis: want die hadden last, *om opening te doen*, so se seggen; te weten, so het hen gevraagd wierd; gelyk sy ook van self dat niet en seiden, maar wanneer die andere drie Classen sulken opening versochten. Niet volgens dien ook van die Classen welke sulke opening daar quamen halen, sonder iets te brengen: en noch veel minder d'overige twee, die daar geensins toe gelastigd waren. Eindelijk ook de Correspondenten niet: welker geen daar toe gelast kon zyn; dewyle niets by die van Groningen, Overysfel en Zuidholland, welker Synodus doe al voorby was, daar van was gerept; die van Friesland wel uitdrukkelik (so als ik weet) besloten hadden niets daar in te doen: en dat die van Utrecht en van Gelderland doe noch eerst aanstaande waren; en 't voorgaande jaar de sake noch niet was bekend geweest. Hoe is 't er dan *gebraght*? Noch dus, noch so; noch *andersins in eniger manieren*. Hoe is 't er dan gekomen? Sy hebben 't er *gehaald*, met Paard.

Paard en Chaise; en die by den Bode al besteld, eer die opening geschiedde. Dies moght het daar ook niet *verhandeld worden*: en so het al geschieden moght, het moest wesen *sonder iemants præjudicie*; want dit leit de selfde Resolutie daar wy mede besig zyn. Maar wat *præjudicie* (dat is, wat vooroordeel en wat nadeel) daar uit is ontstaan, dat bewyzen so veel *circulaire Brieven, Resolutien, Gravamina*, die sich op *voorgaande oordeel*, so van 't Noordhollandsche Synode als des Amsterdamschen Kerkenraads, beroepen.

Ik scheide hier nu af, om datter geen gelegenheid ontbreekt om noch elders meer te seggen: laat ons dan maar sien, hoe dat de saak aan 't Synodus van Alkmaar quam. Dat sulx tegens wetten van den Staat geschied is, blykt uit dese selfde Resolutie; waar mede sich de synodale Schryver ter 39: pag. der Voorrede wil behelpen.

Resolutie der Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland en West-Friesland, van den 23. en 24. Sept. 1691.

„Is na voorgaande deliberatie, om goede ende peremptoire redenen verstaan ende verklaard, gelyk verstaan ende verklaard werd by „desen, dat noch de ordinaire Gedeputeerden, noch de Classen Synodaal vermoghen enige saken, haar door ofte van wegen de Synoden van andere Provinciën toekomende, aan de respective Classen te communiceeren, ofte toe te senden; om daar over in de „volgende Synodus deliberatien te werden gehouden; als zynde „buiten ordre ende informeel, mitsgaders ook capabel om tweedraght endescheuringe te verwekken: ende dienvolgens verboden „alle Correspondentien, die de een of d'andere Synodus van de „Provinciën, met de particuliere Classen ofte Kerken, directelyk „of indirectelyk souden moghen onderneemen te houden; maar alleen geauthoriseerd en gepermitteerd de Correspondentie, die de „Synoden van de Provinciën, onderlinge en met den anderen, door „hare Gedeputeerden, tot dien einde op deselve afgesonden werdende, directelyk, ende met bevordering van harmonie en eenigheid komen te onderhouden. Ende sal de bovenstaande hare Ed. Gr. „Mog. Resolutie den Gedeputeerden van de respective Classen in „dese Provincie toegesonden werden, om haar daar na te reguleeren. „Nu sal ik uit de eigene Acten van de laatste Synodus doen blyken, dat deselve Resolutie der Heeren Staten door haar veelsins overtreden is. Want voor eerst so word hier in den 18. Arttykel, als wat „schoons,

schoons, van woord tot woord te pronk gesteld een Brief, sodanig als die is, (ik segger ditmaal meer niet af) van de Zeewsche Broeders des Convents tot Middelburg; ende also buiten die *gepermitteerde Correspondentie* van een Synodus, die in Zeeland niet en is; en dat door *Gedeputeerden* van deselve, 't gene de Gedeputeerden onser Synodus, noch de Synodale Classis aan de andere niet magh *communi-seeren*, om daar over in de volgende Synode *deliberatien* te doen houden. Dat en magh dan ook de Synodus niet noch directelijker, en inmedia-telijk ontvangen, of de Deputati aan deselve doen ter handen komen. Ten anderen vermeld het 13. Arttykel pag. 39. sekere twee Missiven; eene van den Kerkenraad tot Rotterdam, en eene van dien tot Utrecht, als mede noch een andere des Classis van Walcheren, geschreven aan den Kerkenraad van Amsterdam; en dat over mij-ne saken: waar mede sich de Synodus onder anderen behelpt, om te bewyfen, datter meer dan tot dien tijd toe geschied was in gedaan moest worden: mede blykelijk genoegh strijdende met het heilsaam oogmerk van de Heeren Staten; als zijnde *buiten ordre ende infor-meel*, *mitsgaders ook capabel om tweedraght en scheuringe te verwekken*. 't Welk daar uit noch te meer is blykende, dat daar by gedacht word *van een Request*, by *verscheidene Ledematen* ondertekend: waar van de meeste en voornaamste al te wel bekend zyn voor aanhangers van dien lasterlieken Koelman, die opsettelik so veel twist en onlust in de Kerken saait; en daar voor te boek staat, veele jaren lang, by de Classen en Synoden, en verscheide Kerkenraden door de seven Nederlanden. Sulken *Request* derhalven (met verswyginge van een sedig Schrift, dat daar na tot handhaving van goede ordre en geme-ne ruste aan de Classis ingegeven is, mede van *verscheide Ledematen*, meer ten goede by den Kerkenraad bekend dan die andere) gevoegd met sulke *circulaire* en uitregelige Brieven, buiten die *gepermitteerde Correspondentie*; genomen voor een oorzaak, om my noch eens voor haar te recht te stellen: geeft genoegsaam te verstaan, dat het niet en is geweest om die *bevordering van harmonie en eenigheid*, die in de Resolutie der Heeren Staten word beoogd.

Meer en vind ik nu niet nodig hier te seggen: doch so het niemant niet genoegh, of niet wel ter sake dunkt geseid te zyn; die wete, dat het gene hier ontbreekt, by breedere verhandelinge tot genoegen sal bewesen worden. Ondertusschen wil ik ook den
Le-

Lezer wel verfoeken , dat hem toch gelieve myne *Nodige Bedenkingen* met het *Kort Bericht* wel na te sien , ter plaatse daar de schryver deser Voorrede sich op 't meest aan stoot ; als mede myne *Remonstrantie* ; (eerlange , so 't den Lezer nodig dunkt, breeder te verdadigen) om te sien , of iets van sulc een belang alhier daar tegen is gesteld , dat sich self niet wel verklaren en beschermen sal.

Dus kortelik nu aangewesen hebbende, hoe ongelukkiglik de Synodale Handelingen in die Voorrede verdedigd zyn : so moet ik noch enige verdere saken melden , die ik in 't doorbladeren derselve , als ook in de Acten self heb aangemerkt. *D'uitkomst* seit de voorredenaar pag. 6. heeft geleerd , dat het gemelde Boek de verhoopte kragt niet gedaan , noch ik myn voorneemen bereikt hebbe. Maar dat heeft hy niet wel : het Boek heeft door Gods genade tienmaal meerder kragt gedaan dan ik verhoopt hadde ; ende is also myn voorneemen overvloedelik bereikt. Niet tegenstaande dat het so eenpariglik van de genen *verfoeid* is , die het meest behoorden aan te prylen ; so heeft het veele stichtinge gedaan , en doet als noch by de genen die geen *verdorven verstand* hebben , en 't *gesagh der H. Schrifture* boven dat van menschen of derselver uitlegginge en vertalinge stellen. Die woorden pag. 7. uit de 10. pag. myner *Nodige Bedenkingen* verhaald moest hy na behoren op derselver eigene plaatse lesen : en so soude hy wel sien , dat die *schone eenparigheid* der genen die my dubbelde straffen hebben toegevoegd , sonder enkele verdiend te hebben , geen bewys is dat ik schuldig ben.

Het is geen goede *Logica* , de beweëgingen door weinig menschen in en buiten onse Classen eerst gemaakt , te stellen voor de oorzaak die hen heeft bewogen om te doen het gene hen heeft goed gedacht : en derhalven voor hen dies te minder eere , dat sy sich daar over minder schamen dan ik self vermoed hebbe ; so hy pag. 8. uit myn *Kort en waarachtig Verhaal* pag. 14. te berde brengt.

Ik sta toe , 't gene pag. 8. en 9. word geseid , dat het geen *beuselingen* , maar *saken van het hoogst gewichte* zijn , die ik in myn Boek behandeld hebbe : maar en sien niet , hoe daar dan uit volgt , dat ik met geen goed gemoed in 't *begin van myne Remonstrantie* 't verschil gesteld hebbe , in Gods volkomene magt ende d'onmaght van den

Dui-

Duivel; also het eerste buiten twyfel is van 't uiterste gewichte: want ik niet en hope, dat de voorredenaar Gods allergrootste maght onder beuselingen sal betrekken. Of en is 't verschil niet over d'onmaght van den Duivel, wat zijn 't dan voor saken daarmen meest met my om heeft getwist, daar de meeste onderhandelingen der Gecommitteerden van de Classis met my over zijn gevallen, daar de boexkens tegen my geschreven meest van spreken, daar in Predicatie en Catechisatie allermest op word gedoeld? Maar noch *broederlyke liefde* die men my hier tegen voert, noch waarheid, die daar mede moet gepaard zijn, lyden sulx te seggen, dat ik dit verschil met de Kerken hebbe; of een deel der Leeraars, dat sich openbaart, moet hier op zijn Paapsch de Kerke zijn. Maar de Poincten die hy seit van *Retractatie*, met mijn antwoord op deselve, geven self bewijs genoeg van 't gene dat ik segge.

Dienvolgens is het pag. 9, 10 en 11. vergeefs verhaald, het gene van 't Profetisch Amt des Saligmakers word gemeld, als of ik dat behinderde, nocht in mijn *Antwoord op de Artikelen* der Synodus van Alkmaar pag. 76. en 77. genoeg daar opgeantwoord hadde: ik hope dat noch nader op 't *Request* te doen. Maar 't gene pag. 10. tusschen beiden word geseyd, dat ik *coram facie totius Synodi*, (dat is, voor het aangesicht der volle Synodus) volmondig soude hebben beleden, dat Christus de dwalingen, die ik in mijn Boek weerlegge, had behoren te verbeteren, indien het Joodsche volk deselve in die d'aghen geloofd hadde: dat sal buiten twyfel geweest zyn so als ik onlangs noch in mijn *Kort Bericht* pag. 41. schreef. Te weten: so ik geleerd hadde, dat het gevoelen 't welken men heden van den Duivel heeft, dies tyds by de Joden of de eerste Kristenen geweest ware: so had ik moeten tonen, dat het Christus of d' Apostelen voor of na naamkundig wedersproken hadde. Siet eens hoe ontrouwelijk de woorden, of d' eerste Kristenen, en of d' Apostelen van hem zyn uitgelaten, en de plaats daaraf gevuld met stipjes: die wel seggen, (om oprecht te schynen) datter ietwes tusschen beiden staat, maar niet watter staat; 't welk nochtans sodanig is, dat de gansche sin daar door veranderd word. En dan noch 't vervolg van myne reden op die plaats gelesen zijnde, ('t gene hy geheel verfwygt) betoont wel klaarlik, hoe ik voor de eere van des Saligmakers leeramt ben besorgd geweest.

't Gene hy dan vervolgens pag. 11----18. wydlopig, uit den heer Heidanus loflike gedachtenisse, in 't Latyn en Duitsch ten voorschijn
B brengt,

brengt, en daar op vervolgens redeneert; is genoegzaam (so de Leser sien sal) van my al beantwoord, met de woorden die hy pag. 16. (hoewel sonder aanwysinge waar ik also spreke) uit myn Kort Bericht pag. 56. self verhaalt. Ik sie niet wat verborgentheid hy in de woorden met onderscheidene letters van hem uitgedrukt, of met het tusschenvoegen van een N. B. wil te kennen geven.

Maar nu sal hy ons de *lydsaamheid, sachtmoedigheid, bescheidenheid en goedertierenheid* gaan tonen, die de Synodus ontrent my heeft gebruikt: van welke hy derf seggen, *datse geen moeiten noch devoirs heeft gespaard om my te behouden.* Ik segge rond uit, of sy 't self geloven of niet, *om my te bederven.* Met veel groter recht (noemt hy hunne eenparigheid *seldzaam*: want (het gene God geklaagd moet zyn) nooit saghmen 't gros der Kerkliken in de Nederlanden so eenparig, tegen 't verder onderzoek der waarheid aangespannen, als in dit bedrijf der Kerkenraden, Classen en Synoden tegen my. Maar fiet hier doch alleen een proeffstuk van *bescheidenheid*, in 't gene hy pag. 19. derf tonen: *dat de Synodus niet anders* begeerd heeft, als dat ik *in presentie soude presteeren, het gene ik selfs des Donderdaaghs voor den middagh beide by monde en geschrifte aanhooft.* So heb ik dan, ook na sijne eigen bekentenisse so veel geboden als de Synodus heeft konnen eischen. 't Is even eens oft iemand seide; voor 't gene gy na gedane rekening sult bevonden worden, meer ten achteren te zyn, so wil ik *in presentie*, sonder enige rekeninge mynen vollen eisch constant voldaan hebben: en dan evenwel by anderen sich noch van vele *lydsaamheid, bescheidenheid, sachtmoedigheid en goedertierenheid* ontrent alsulken man beroemde.

Geen onbillike *Profeten*, die sulken geest van seldsame sachtmoedigheid betonen, om my aan defelve te *onderwerpen*. Sulken oordeel noemde Paulus nooit den geest van Gods Profeten; maar *menschelyk oordeel*, 1 Kor. 4: 3. welken hy sich nooit heeft willen onderwerpen. En het was hem te gering, als voor 't *minste* geacht, dat hy hen dat soude tonen met een *Remonstrantie*, gelyk ik dede; en die ik hier na besonderlik noch tal verdedigen, so wel als hun Requiest weerleggen; so God wil en wy leven sullen. Dan sal een ieder sien, die wil, hoe ongerymd en ongelukkig 't onderscheid van Kerkelike en Polityke reghtspleegingen in dese gansche Voorrede beweerd word; en hoe Ichandeliken sake 't zy, sich daarmede te be-

behelpē: So dat een eerlik man voor alle strekē van verkeerde Rechtsgeleerdheid veiliger gedekt kan wesen, dan voor't geheiligd Reght van Conscientie: en dat langer de Gereformeerde Kerklikheid sich met Jesuwytische vonden moet behelpen, om te meinen; datmen iemand ongelijk magh doen, en sijn woord magh breken; als het is, na't oordeel van den genen die so doet, of tot voorstand of tot voordeel van 't Geloof en van de Kerk. Daarom sal ik ditmaal overslaan al 't gene dat van pag. 19. ten einde toe tot wederlegginge van myne Remonstrantie word voortgebraght: dan alleenlik nochiet seggen op dat bewys van sonderlinge bescheidenheid, door den schryver of schryvers van de Voorrede pag. 30. daar in ten toon gesteld: te weten, dat de Classis op den 21. July deses jaar heeft herroepen hare finale sententie van den 22. January; onder voorgeven, datse d' Artykelen daarin begrepen nooit voor *satisfactor* geoordeeld heeft. Want of dese Betuiging (feit de Voorredenaar) met de woorden van de Resolutie des Classis van den 22 Jan. overeen komt; en met de reële opneeminge van Dr. Bekker, als mede met de declaratie des selven Classis op den 8 April bestaan, of niet bestaan kan: dat en raakt de Synodus noch in 't minst noch in 't meest; en word sulx tot verantwoordinge van de Classis gelaten, die niemant anders daar toe behoeft. So dan, Classis van Amsterdam! daar hebt gy uwen loon wech: de Synodale Voorsprekers latender u voor sitten. Uw laatste Resolutie, waar toe u de maght door d' eerste benomen was, raakt de Synodus in alle manieren; daar op fondeert sy wel meest hare Sententie: maar d' eerste, daar sy uw eigen reght in erkend, en door haren last noch ondersteund hadde, *raakt haar in 't minst noch in 't meeste niet*. Heeft dan de Classis haar reght, en ('t gene dat het hare niet en was) myn persoon en sake aan de Synodus overgeleverd: sy seit tot dank van so veel onvermoedbare bescheidenheid, *wat gaat ons dat aan? gy lieden meugt toefien*. Nu noch van 't een en ander dat my in het lefen van de ACTEN ofte Synodale HANDELINGEN is ontmoet.

Op de A C T E N.

Het schijnt dat de Broeders hebben goed gevonden, alleen die Handelingen openbaar te maken, die tot mynen nadeel zyn: also sy achterhouden hebben de gene die daar onder tegen mijne tegensprekers zijn gevallen, of tot mijnen beste strekken. Want het gene in den 8. Artikel van *Haggebbes Philaethes* is gemeld, en

hier niet en word verhaald, strekt tot myner ontlastinge, in 't gene ik aan hem in mynen tweeden Brief pag. 27. en 28. schryve; dat hy heeft verkeerd verhaal gedaan, van 't gene in de *Coetus Hagienfis* my aangaande soude zyn geschied.

Aan de andere zyde gaat hunne genegentheid om my alleen maar te beswaren wederom so verre, dat sy pag. 35. uit de Notulen der Gecommitteerden melden, 't gene sy alleen van horen seggen hadden; als geschied zynde in de Classis, na 't vertrek der Gecommitteerden, so als daar in die Notulen staat: te weten van dat lasterlike Briefje datmen voor haddde in de elf Kerken deser Stede van den Predikstoel den volke voort te lesen. Ende woorden van dat Briefje verhalende, sonder meer daar by te doen, geven sy de saken sulken schijn, als of het ook also geschied ware. Doch so sy 't een weten, so weten sy ook 't ander; of sy hebben 9. maanden tyds gehad om het selve te verneemen: en so sy 't noch niet wisten ten tyde der Synode; de Gecommitteerde van het Amsterdamsche Classis wisten 't, om het hen te kunnen seggen. Maar neen; dese *Synodale Aften* moesten desen ongewoneliken hoon my ten deele aangedaan, en noch groter toegedacht, door de weerd kenbaar maken; en evenwel dan noch daar by, dat sy nader hand my van den Predikstoel af houdende, *geen satisfactie* genoeg en hebben in myne overvloedige verklaringe, doe voor de Classis, en nu voor de Synodus gedaan: en dit alles tot bewys hunder weergalose *tydszaamheid, bescheidenheid, saechtmoedigheid, en goedertierenheid*, ontrent myn persoon gebruikt. Dies word de Leser hertelik van my gebeden, in de *Kerkelike Handelingen*, als die in 't licht komen, na te sien, wat daar in van 't voorgevallene in de Classis op den 20, en daar na in den Kerkenraad op den 22, 23, 24. November des voorgaanden jaars te lesen staat.

Uit deselve salmen mede sien, hoe groot de bescheidenheid der Gedeputeerden in de Classis zy geweest, wanneer sy aan den Kerkenraad van Amsterdam de eere gaven, dat de E. Classis (huns oordeels) *billige en welgegronde redenen* hadde, om de Handelingen des Kerkenraads *volstrektelik te rechtveendigen*, gelyk sy seggen pag. 14. met so veel onbescheidenheids als het kenbaar is, dat de Kerkenraad selt alle hare handelingen in desen niet rechtveerdigen sal; gelyk deselyc nimmermeer by luiden van rechtveerdig oordeel voor rechtveer-

veerdig zyn , of sullen worden aangesien.

Op deselfde 14. pagina worden twee dingen geseid, die niet wel op malkander sluiten; namelijk, dat de Classis sich met het advys der Gecommitteerden heeft *geconformeerd*: 't welk onder anderen was, my te tonen 1. de (*insufficance* (dat is, *ongenoegzaamheid*) myner aanbiedinge, 2. de billikheid der befaamde 13. Art.; en dan voorts, 3. om op *alle gevoegelijke wyse my te induceeren* (dat is te *bewegen* en te *overreden*) tot het *ampteeren* (dat is *aanneemen*) van deselve. Maar't is seker, datter niets van desen is geschied; en dat sulx deselfde Notule op deselfde pagina alhier getuigt: also sy van al 't gene dat de Classis daar op heeft gedaan, anders niet en seit, dan dat ik *serienfelijk versocht* ben, om *gemelde Artykelen te ampteeren*. En die 't vervolg van hier af tot op pag. 39. daar 't rapport der Gecommitteerden eindigt, na wil sien, sal sich verwonderen moeten, dat in sulc een omftandig verhaal van onderhandelingen met my gehouden, gansch geen redenen ten voorschyn komen, waar mede men my getracht heeft tot het aanneemen van die Artykelen te *induceeren*. Of 't moeste dese geweest zijn, dat de Praeses (so als 't pag. 18.) word gemeld) my eens heeft voorgesteld, (gelijk hy waarlik heeft gedaan) *dat by manquement van sulx, meerder onheil voor my te bevresen stonde*. Doch dat onheil was niet van 't gevaar, dat hier de waarheid of gemeene rust en eenigheid der Kerke leed; die door al den ophef en den omslagh, niet van my, maar tegen my gemaakt doe reeds in in last was: maar het tydelijk genot voor my en myne familie. So sprak de Praeses, en dat ook, (so ik vertrouw) van herten, so veel als hem en weinig anderen met hem betreft. Maar nu is gebleken, waar toe dat God niet my alleen, maar myne familie met my, door sijne goedheid en genade heeft bequaam gemaakt: om voor dat gene dat ik waarheid achte, liever de *berovinge myner goederen*, niet sonder vele versmaadheid te verdragen: daar sy, die sich so seer van *lijdszaamheid* en van *sachtmoedigheid* beroemen, ons de gewisse proeven noch van schuldig zijn.

Het smaakt ook weinig na *sachtmoedigheid*, dat my pag. 16. sulc een *vinnige steek* gegeven word, door my sulc enen toe te schryven; sonder meldinge der woorden; waarmede ik de broeders Ouderlingen so gesteken hebbe: sulx de Leser selve dan sal moeten sien in myne *Onderhandelingen* pag. I. 23. wat ik daar op den 9. der 13. Art.

tykelen, aangaande d' Ouderlingen geantwoord hebbe. Is dat een heimelijke *steek*: het sal een tastelike slag zyn, so men wil, dat ik eens moet reden geven van myn seggen, en de genen kenbaar maken, die daar van my heuschelik en sonder name zyn gemeld.

't Selfde moetmen oordeelen van die *wijdlopige wederlegginge* en *scherpe invektive*, dat is *scheldrede*, die sy seggen pag. 10. in hun Reelaas, en wederom pag. 17. in dese Notulen, dat daar myn Antwoord op die 13. Artykelen in bestond. De Leser sal self uit het lesen van dat Antwoord kunnen sien, met wat recht of reden sulx alhier, als ook in d' Acte van de Classis, word geseid.

Alle *aangewendde devoiren*, daar sy pag. 20, en 21. van gewagen, dat deselve vruchteloos aan my besteed zyn, van de Classis en desselfs Gedeputeerden; zyn ten deele uit het gene reeds geseid is, ende voorts uit myne Antwoorden op derselver Voorstellingen, in die ses verscheiden *Onderhandelingen* wel te sien.

Op de 26. pagie meinen sy datter seer gesorgd is, *om my alle redenen van klaghe te beneemen*, (die sy 't sederd noch so merkelik vermeerderd hebben) en de *qualik geintentioneerde menschen* (so noemen sy degenen die met ene opreghte intentie in een nader onderzoek van dese waarheid staan, ende niet en willen lasteren het gene sy noch niet en weten, of ook weeten dat meer lofs dan lastering verdient) *alle stoffe van lasteren te beneemen*: als of dat *lasteren* ware, so sy laken 't gene sy niet kunnen pryzen; te weten dat in waarheid op de *presentatien* en aanbiedingen, so rykelijk en menigmaal door my gedaan, *niet ernstiglik en is gereflecteerd*. Want ik moet bekennen, dat die reflexien maar al te ernstig zyn geweest: niet op myne redenen en bewysen; maar op myne besluiten, dat ik met deselve niet *volstrektelyk rechtveerdigde*; gelijk de Classis wel moght doen, al wat van den Kerkenraad gedaan was, na het oordeel der Gecommitteerden, so uit pag. 14. is gesien. Het is by dese Reghters een genoegzaam blyk van lydsame sachtmoedigheid, so sy den gedaagden maar so veel gunnen, dat hy self den eisch magh horen; doch daar by, datter geen genade is, so hy dien ten eersten en uitersten niet en voldoe.

't Gene sy pag. 31. en 32 tegenwerpen, waarmede men verstaan heeft dat ik de Gereformeerde Kerk beschuldigde; sal, so veel als daar noch aan te doen magh zyn, in mijn Antwoord op 't Request te passe komen.

Dus

Dus verre blykt uit het rapport der Gedeputeerden, dat op de 37. pagina een einde neemt, hoe aan hunnen yver niet gehaperd heeft, dat ik niet al metten eersten ben *van mynen Dienst geremoveerd*. Maar niet konnende daarmede binnen den bestemden tyd ten einde komen: so is 't evenwel noch goed, dat sy niet en hielden voor onwettig, wat daarna noch by de Classis, in hun afzijn soude worden uitgewerkt, also sy (volgens eigen bekentenisse in hunnen Brief aan de Classis van Amsterdam pag. 37.) *de verdere voorsettinge en voltrekkinge aan de Eerw. Classicale Vergadering bevolen lieten*. 't Welk ons in 't verdedigen der *Remonstrantie* wel te passe komen sal.

Het *Gravamen des Classis van Hoorn* sal de Leser in mijn ander schrift, dat noch gedrukt word, wel ter reghter plaats vinden: gelijk mede alle die *Advisen der Correspondeerende Synoden*, in het derde Deel van mijne *Kerkelijke Handelingen*, meergemeld; so ook van dien Zeewschen Brief, die daar aan volgt. Waarna dan komen pag. 52. die *Artikelen* my laatstmaal voorgesteld, ende nu van my beantwoord met het vierde deel myner *Viervoudige Beantwoordingen*. Daar na volgt pag. 73. myne eigene *Remonstrantie*; die ik (als geseid) afsonderlik verdedigen sal. Na deselve komt pag. 89. en 90. de *Sententie* met d' *Advisen* van de Classen, die ook in myn voorgenoemde derde deel staan ondersocht te worden, en myn *Protest* pag. 96. en 97. verdedigd. Blijft derhalven hier niet over dan een weinig noch te seggen

Op 't R E Q U E S T.

Dit *Request* dat achter dese Acté staat gedrukt, is door de Gedeputeerden der Noordhollandsche Synode over jaar aan den Staat tegen my gepresenteerd. Te veel heb ik daar af te seggen om het kort te maken. Dit alleen zy hier genoegh: dat sy dit *Request*, niet so als sy daar in seggen, *in gevolge van de Resolutie der selver Synode*, daar sy van gelaast waren; maar na hunne eigene sinnelijkheid dus hebben ingesteld. Indien 't anders is, laat hen my eens tonen in de Resolutie, waar deselve sulke tale van my voert, als ware *myn voorneemen en toeleg geweest, den luister van het woord des Heeren gansch en gaar te verdonkeren*: en voorts door 't geheele *Request* niet dan lasteringen, buiten den text van de Synodale Acté, die het eenigste bewijs is van hunnen last ende instructie; welke nochtans onder de bylagen hier gemeld niet de minste plaats vind.

Over

Overfulx is dat Request den naam niet weerdig, dien het heeft, van een Synode; nochte sy in desen aansien van Gedeputeerden: maar veel eer als een gareel van vuile en valsche beschuldigingen, van bittere partyen; die sy noch eens sullen hebben te verantwoorden: 't welk ook wel de naaste oorzaak wesen magh, waarom sy, meest hun aansien, als Gedeputeerden der Synode, door so veel bewijs van menschlikheid in dit Request verkleind hebbende; ook niet meer tot noch toe met het selve hebben uitgericht. Zyn sy dan in plaats van klagers aanklagers, die in stede van beleefd verfoeken, niet en doen dan schelden op den genen daar sy 't tegen opgenomen hebben: so behoren sy te weten, dat wy door Gods segen noch Regenten hebben, dien 't aan schrandereheid niet mangelt, om te sien waar dit uit voortkomt, en waar dit henen wil.

Nu Leser, al en heb ik alles noch niet uit geseid, denk daarom niet, dat ik my lang met desen twist bemoeien wil. Neen, 't heeft my reeds al veel te lang geduurd, en hope 'r haast een einde af te maken. Myne twee overige Boeken, door lang liggen, en gins en weer slingerden, niet so seer der schriften als des schryvers, veel veranderings geleden en vermeerdering van stof verkregen hebbende, moeten onder Gods genade mede aan den dagh: al te lang opgehouden, en 't verlangen van den gragen Leser, die my alle daghen maant, al te veel misbruikt zijnde, om het langer uit te stellen. Maar weest niet so vroeg op, Broeders *Deputati Synodi*, om te verloeken, als gy doet in uw Request, om tegens het doen drukken van de overige twee boeken *sodanigen vigoureuxen voorsieninge* (en dat op 't *alder spoedigste*) te doen; als gy meint dat tot voorkominge van onheilen en swarigheden nodig zy. Die hoop ik selve voor te komen: sonder uwe voorforge of klaghte; en dat tegen 't gene gy noch nooit gesien, ende nochtans mitsdesen al veroordeeld hebt.

Voor 't afdrukken van dit laatste blad word ik gewaar, dat myne Boeken 't selfde lot binnen Utrecht hebben ondergaan, dat die van Des Cartes over 50. jaren hadden. Sal't gevolg ook even eens zyn, so heb ik van die smaadheid winst genoegh. Doch hier van by nadere gelegenheid, so God wil, breeder.

Pag. 6. op de 5. regel van onderen moet staan aldus:
Gedeputeerden van de respectie Synoden ter hand gesteld, mitsgaders ook aan de respectie Classen, &c.

213 Octob. 1672
Bekker